

Spis treści

Wykaz skrótów	9
Wstęp	11
I. Rozwój dydaktyki oraz historia nauczania przedmiotów przyrodniczych w szkołach przed I wojną światową	17
1. Szkoła i nauczanie (dydaktyka i jej metody)	17
1.1. Początki nowożytnej dydaktyki	18
1.2. Rozwój systemów dydaktycznych na początku XX w.	20
2. Ustrój szkolny - struktura szkolnictwa i jej przekształcenia	23
2.1. Zabór rosyjski	23
2.2. Zabór austriacki	24
2.3. Zabór pruski	25
3. Początki nauczania historii naturalnej (przyrody) w Polsce	27
II. Ogród szkolny na tle rozwoju dydaktyki biologii	30
1. Początki ogrodów dydaktycznych w Europie	30
2. Reformy Komisji Edukacji Narodowej. Pierwsze próby wykorzystania ogrodów zakładanych przy szkołach w nauczaniu	30
3. Prawne podstawy zakładania ogrodów szkolnych w czasach zaborów	34
3.1. Zabór rosyjski: Księstwo Warszawskie (1807-1815) i Królestwo Polskie (1815-1918)	34
3.2. Zabór austriacki: Rzeczpospolita Krakowska, Galicja i Śląsk Austriacki	35
3.3. Zabór pruski: Wielkie Księstwo Poznańskie (1815-1846) i Prowincja Poznańska Królestwa Prus (1846-1918)	39
4. Charakterystyka publikacji upowszechniających ideę szkolnego ogrodu dydaktycznego przed 1914 r.	41
4.1. Zasób	44
4.2. Publikacje niemieckojęzyczne - charakterystyka ich zawartości	44
4.3. Publikacje polskojęzyczne - charakterystyka ich zawartości	49
4.4. Ramowy program ogrodów szkolnych przed 1914 r.	55
III. Tworzenie jednolitego systemu oświaty II Rzeczypospolitej (od 1917 r.)	57
IV. Nomenklatura i klasyfikacja typów ogrodów szkolnych	63
1. Przegląd podstawowych pojęć i terminów związanych z ogrodami szkolnymi	63
1.1. Literatura przedmiotu	63

1.2. Części i działy ogrodu szkolnego	69
1.3. Nomenklatura prawna i urzędowa	70
1.4. Współczesne definicje i miejsce w klasyfikacjach terenów zieleni	75
2. Klasyfikacje ogrodów szkolnych	76
2.1. Najważniejsze klasyfikacje stosowane w okresie międzywojennym	77
2.2. Uzupełniające kryterium klasyfikacji	81
2.3. Przyjęta klasyfikacja ogrodów szkolnych. Wstęp do ich charakterystyki i układ części katalogowej	82
V. Nowe metody nauczania, eksperymenty pedagogiczne i ogródki szkolne w polskich szkołach okresu międzywojennego	84
1. Ogród szkolny w latach 1917-1939 na tle rozwoju dydaktyki biologii	85
2. Działania upowszechniające ideę ogrodów szkolnych	88
VI. Działy ogrodów szkolnych w urzędowych programach nauczania (programy i podręczniki szkolne)	89
1. Szkoła powszechna	89
1.1. Przykładowe podręczniki szkolne dopuszczone przez MWRiOP przed reformą jędrzejewiczowską z 1932 r.	90
1.2. Program naliczania przyrody w szkołach powszechnych po reformie z 1932 r.	93
1.3. Główne zagadnienia „Programu nauczania przyrody w klasach IV-VI” (1934 r.)	94
2. Gimnazja	99
VII. Charakterystyka szkolnych ogrodów okresu międzywojennego	103
1. Literatura popularyzująca ideę zakładania ogrodów szkolnych	103
1.1. Charakterystyka źródeł	103
1.2. Podziały funkcji ogrodów szkolnych - zalecenia	110
2. Pomiedzy teorią a praktyką. Projekty wzorcowe budynków szkół powszechnych opracowane w MWRiOP	112
2.1. Treść i forma Zeszytów oraz ich podstawa prawna	115
2.1.1. Treść i forma opracowania - Zeszyt 1 i 2	116
2.1.2. Treść i forma opracowania - Zeszyt 3	118
2.1.3. Treść i forma opracowania - Zeszyt 4	120
2.2. Procedury dopuszczania projektu wzorcowego do realizacji	122
2.3. Redakcja Zeszytów i autorzy publikowanych projektów	122
2.4. Podstawowe zasady prawidłowego zagospodarowania „kolonii szkolnej”	124
2.5. Wytyczne ogólne dotyczące kształtu terenu przeznaczonego na budowę szkoły oraz wytyczne szczegółowe dotyczące prawidłowego usytuowaniu budynku szkolnego	125
2.6. Rozwiązania projektowe - plany zagospodarowania terenu przyszkolnego. Struktura przestrzenna ogrodu szkolnego	126
2.7. Opis projektów ogrodów szkolnych zamieszczonych	

w <i>Zeszytach 1 i 2</i> oraz ocena spójności tych rozwiązań z założeniami teoretycznymi	130
2.7.1. Treść i sposób graficznego przedstawienia zasadniczych podziałów części ogrodowej działki szkolnej	130
2.7.2. Podziały przestrzenne wybranych rozwiązań prezentowanych w <i>Zeszytach 1 i 2</i> - program funkcjonalny i powierzchnie	131
2.8. Projekty wzorcowych budynków szkół powszechnych opublikowane po reformie szkolnictwa z 1932 r.	134
3. Gimnazja - wytyczne do urządzania szkół i zagospodarowania ich terenu	135
4. Dokumentacja projektowa ze zbiorów AAN	140
4.1. Zbiory AAN - identyfikacja projektów publikowanych w <i>Zeszytach</i>	140
4.2. Analiza zmian wprowadzanych do dokumentacji projektowych w toku przygotowań do publikacji <i>Zeszytów 1 i 2</i>	147
4.3. Inne przykłady projektów zagospodarowania terenu wokół szkół powszechnych	154
4.4. Projekty gimnazjów	162
5. Konkursy na ogrody szkolne oraz ogrody wzorcowe	167
6. Udokumentowane realizacje	176
6.1. Realizacje z okresu międzywojennego, grupa ogrodów zbiorowych	176
6.1.1. Ogrody zbiorowe, centralne	177
6.1.2. Ogrody zbiorowe, dzielnicowe	182
6.2. Ogrody przyszkolne	183
6.2.1. Szkoły powszechne	184
6.2.2. Gimnazja	191
6.2.3. Wczesne ogrody szkolne, powstałe przy gimnazjach i szkołach kształcenia zawodowego na przełomie XIX i XX w.	194
7. Analiza kompozycyjna wybranych przykładów ogrodów szkolnych	200
7.1. Ogrody centralne (międzyszkolne, miejskie, zbiorowe)	201
7.2. Ogrody indywidualne - przy gimnazjach	207
7.3. Ogrody indywidualne - przy szkołach powszechnych (przykłady zrealizowane oraz projekty)	212
VIII. Podsumowanie i wnioski	217
Bibliografia	223
KATALOG OGRODÓW SZKOLNYCH	235
Wprowadzenie	236
1. Centralne ogrody botaniczne i przyrodnicze	237
2. Ogrody dydaktyczne przy szkołach powszechnych	281
3. Ogrody przy gimnazjach	310
3.1. Gimnazja, grupa 1 - ze szczegółowymi opisami ogrodów	310
3.2. Gimnazja, grupa 2 - ze wzmiankowanymi ogrodami	348
4. Wczesne ogrody szkolne, założone na przełomie XIX i XX w. przy gimnazjach i szkołach kształcenia zawodowego	364

Abstract	378
Bibliografia części katalogowej	382
Spis ilustracji i tabel	393
Indeks miejscowości	402
Indeks osób	407

oprac. BPK